herpy

PILGIFTFROSKER

Darwin Wallace poison frog

Epipedobates darwinwallacei

Epipedobates darwinwallacei er en liten, svart pilgiftfrosk på 13-20 mm med oransje til gule flekker. Den lever i fjellskogen rundt Mindo i det nordvestlige Ecuador og er truet. Siden 2024 regnes den som et synonym for *Epipedobates espinosai*. Det finnes bare lite kunnskap om stellet.

Familie: Dendrobatidae

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**13-20 mm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**8-10 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Regnskog og fjellskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** L × B × H for 3 voksne dyr
Temperatur, dag	**20-24 °C**
Temperatur, natt	**18-20 °C**
Luftfuktighet	**80-100 %**
Vann	**Vanndel** dybde 2-5 cm
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetrollene bæres til vann**
Egglegging	**På bakken**
Egg per legging	**10-30**
Klekking	**9-14 dager**
Larvetid	**42-70 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Alger/planter og ferdigfôr**
Yngelpleie	**Vokter eggene og bærer rumpetrollene**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Sterkt truet (EN)**

Om arten

Epipedobates darwinwallacei er en liten pilgiftfrosk der hunnene måler 13-20 mm og hannene omtrent 17 mm fra snute til kloakk. Hannens tredje finger er oppsvulmet. Huden på ryggen er fint kornet. Grunnfargen er svart til mørkebrun med klare oransje til gule flekker som kan flyte sammen til et nett, og den skrå stripen på siden er ufullstendig og kan være hel eller oppløst i flekker. Strupen er mørk med en lys stripe i midten, og buken er mørk med store oransje flekker.

Arten ble beskrevet i 2010 av Diego Cisneros-Heredia og Mario Yánez-Muñoz fra området rundt Mindo, der froskene tidligere var blitt forvekslet med *Epipedobates boulengeri* og *Epipedobates espinosai*. Navnet hedrer Charles Darwin og Alfred Russel Wallace. I 2024 viste en genetisk undersøkelse at froskene fra Mindo ikke skiller seg fra *E. espinosai* i arvemasse, kall eller

rumpetroll, og at det finnes overgangsformer mellom de to tegningene. *E. darwinwallacei* regnes derfor nå som et yngre synonym for *E. espinosai*. Navnet brukes fortsatt i handelen og i mange artslister og har derfor sin egen side her.

Slekten har giftstoffer i huden, som froskene får fra fôret i naturen; oppdrettede dyr er giftfrie. Den klare tegningen tyder på kjemisk forsvar, men giften er ikke dokumentert for arten. Vask hendene før og etter kontakt.

Les mer: Oppdrett av rumpetroll

Utbredelse og leveområde

Epipedobates darwinwallacei er bare kjent fra vestskråningen av Andesfjellene i provinsen Pichincha i det nordvestlige Ecuador: fra Mindo og fra Saragoza ved Río Cinto på den gamle veien mellom Lloa og Mindo, i 1.250-1.390 meters høyde.

IUCN regner arten som truet (EN). Med sammenslåingen hører bestanden nå til *Epipedobates espinosai*, som finnes fra Mindo ned til lavlandet rundt Santo Domingo. Brune frosker fra Pachijal nordvest for Mindo, som har vært ført under navnet, er en annen, ennå ubeskrevet art.

> **Naturlig utbredelse:** Ecuador.

LEVEOMRÅDE

Epipedobates darwinwallacei lever i lav fjellskog på skogbunnen: i opprinnelig og sekundær skog, i bambuslunder (*Guadua*) og på forlatte gressmarker ved skogkanten, alltid ved eller i langsomt rennende vassdrag og myrer. Froskene er dagaktive, beveger seg aktivt mellom gress og løv og hopper i vannet når de blir jaget. Om natten sover de på urtblader omtrent 5 cm over bakken nær vassdragene.

Klimaet i 1.250-1.400 meters høyde er fuktig og regnfullt og kjøligere enn i lavlandet, særlig om natten. Temperatur og luftfuktighet på froskenes leveområder er ikke målt.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om stellet av *Epipedobates darwinwallacei*, og arten holdes neppe. Stellet bygger på klimaet og leveområdet rundt Mindo og på *Epipedobates tricolor*, som lever i samme høyde på vestskråningen av Andesfjellene og er godt kjent i fangenskap. Tallene for terrarium, egg, klekking, larvetid og levealder er lånt fra den. Se også *Epipedobates espinosai*, som arten nå regnes til.

En hann og to hunner skal ha et terrarium på minst 40 × 40 × 40 cm. Arten lever alltid ved vann, så gi terrariet en liten, fast vanndel i den ene enden og fuktig, mosedekket land i den andre. Bygg opp landdelen med leca-kuler som drenslag, en vanngjennomtrengelig duk og jord, mose og kokosfiber, og legg løv på en del av bunnen. Legg til kork, røtter, tette planter og gressaktige planter. Ventilasjonen skal holde rutene fri for dugg, og åpningene dekkes med fint nett.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn

TEMPERATUR

Hold 20-24 °C om dagen og 18-20 °C om natten. Det tilsvarer den kjølige enden av det som passer for *Epipedobates tricolor* fra samme høyde. Det klarer seg normalt med romtemperatur og belysningen. Unngå over 26 °C over lengre tid, direkte sol og lokal oppvarming. Det er ingen vinterhvile, men en kjøligere og tørrere periode om vinteren gir dyrene en pause fra ynglingen.

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal være 80-100 %. Sprøyt flere ganger om dagen eller bruk et regnanlegg, for eksempel tre ganger daglig i 20-60 sekunder, gjerne supplert med en forstøver. Blader og innredning skal være tørre igjen omtrent en time etter sprøyting, og bunnen må ikke bli vannsyk. Bruk regn- eller osmosevann i anleggene. Om vinteren kan det sprøytes kortere og sjeldnere.

VANN OG VANNKVALITET

Gi en liten, fast vanndel med 2-5 cm vann og en mild skråning eller rampe, slik at froskene lett kommer opp. I naturen lever arten alltid ved langsomt rennende vann, og en liten pumpe uten kraftig strøm holder vannet i bevegelse. Bruk regnvann, osmosevann eller avklorert springvann, og skift en del av vannet ofte. Amfibier tar opp vann og stoffer gjennom huden, så såpe, rengjøringsmidler og håndkrem må ikke komme i nærheten.

LYS OG UVB

Lyset er til plantene: lysstoffrør eller LED-lister i omtrent 12 timer om dagen. De nærstående artene trives uten UVB, så det er valgfritt. Vil man gi det, hold deg til Ferguson-sone 1 med rikelig skygge og tett løv.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Froskene får levende, små byttedyr: spretthaler og bananfluer (*Drosophila melanogaster*), og voksne tar i tillegg den større *Drosophila hydei* og nyklekte sirisser. Fôr voksne dyr 2-3 ganger i uken, litt oftere i en regntid med yngel, og bare så mye som de spiser på få minutter. Dryss fôrdyrene med vitamin- og mineralpulver for amfibier, og gi dem godt fôr selv. Egne kulturer av spretthaler og bananfluer sikrer jevn tilgang. Ikke fang fôrdyr i naturen; de kan bære parasitter og sprøytegift.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

E. darwinwallacei er dagaktiv og beveger seg åpent mellom gress og løv. Kallet ligner svært mye på kallet hos de brune *E. espinosai* fra lavlandet. Slektens hanner er territoriale og kaller fra faste plasser. Hold et par, en hann og to hunner eller en større gruppe i et terrarium med mange synsbarrierer og gjemmesteder, og skill dyrene hvis et dyr blir jaget vedvarende. Frosker bør så vidt mulig ikke håndteres, fordi den tynne, fuktige huden tar skade av salt, fett og krem fra hendene. Skal en frosk flyttes, la den løpe inn i en fuktig plastbøtte.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannen har en oppsvulmet tredje finger, og hunnene er litt større enn hannene. Hos *Epipedobates tricolor* begynner ynglingen 6-10 måneder etter metamorfosen; alderen ved kjønnsmodning er ikke dokumentert for *E. darwinwallacei*. Det sikreste er å holde en liten gruppe og se hvem som kaller.

PARRING

Paringen er ikke dokumentert for *E. darwinwallacei*. Hos slekten kaller hannene med en myk trilling, mest om morgenen og etter sprøyting. Hannen lokker hunnen bort til et skjult eggleggingssted, og paringen foregår med hodeamplexus. Ynglingen følger regntiden: en kjøligere og litt tørrere periode på omtrent tre måneder om vinteren, etterfulgt av hyppigere sprøyting, gir dyrene en pause og setter deretter i gang ynglingen.

EGG OG RUMPETROLL

Eggleggingen er ikke dokumentert for *E. darwinwallacei*. Hos slekten legges eggene i løvlaget eller på blader, og i terrariet gjerne i et halvt kokosskall over en skål eller i bladhjørnet på en bromelia. Hannen vokter eggene og fukter dem med vann fra blæren, og når rumpetrollene klekkes, bærer han dem på ryggen til vann. En eggkull består av 10-30 egg.

Vil man oppdrette rumpetrollene selv, flyttes eggkullen etter noen dager til en liten, lukket beholder ved 22-24 °C med litt regn- eller osmosevann i bunnen, slik at eggene er fuktige, men ikke dekket. Rumpetrollene oppdrettes enkeltvis eller sammen i 1-2 cm mykt, lett surt vann (pH 6-7), senere dypere, og får fiskeflak, spirulina og dafnier hver dag.

METAMORFOSE

Eggene klekkes etter 9-14 dager, og rumpetrollene bruker 6-10 uker (42-70 dager) på å bli til små frosker, avhengig av temperatur og føde. Når forbena kommer, må det være en myk overgang fra vann til land med stein, kork eller planter, ellers drukner de små froskene.

OPPDRETT AV UNGER

De nyforvandlede ungene er svært små og flyttes til et lite terrarium med samme klima, fuktig mose, løv og små gjemmesteder. Gi spretthaler og de minste bananfluene daglig, dysset med vitamin- og mineralpulver. Vekst og alder ved flytting er ikke dokumentert for arten.

Helse og vanlige feil

Sykdommer er ikke dokumentert spesifikt for arten. Det som gjelder for slekten, gjelder trolig også her:

- Chytridsopp (*Batrachochytrium dendrobatidis*), som kan utrydde hele bestander. Hold nye dyr i karantene, få dem testet, og desinfiser innredningen.
- Fyrstikkben hos unger som utvikler for svake eller ingen forbein. Årsaken er ikke klarlagt; fôret og for mange rumpetroll i samme vann mistenkes.
- Varme over 26 °C over lengre tid, som gir sløvhet og manglende appetitt.
- Uttørking ved lav luftfuktighet uten tilgang til vann.

Kontakt en veterinær med kunnskap om amfibier hvis et dyr er sløvt, avmagret eller får sår på huden.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.